

İktidar: Kişiler-arası, Organizasyonel ve Global Boyutları

Pazartesi, 14 Kasım 2005

KONU: Kurumsallaşan iktidar, bitiriliyor; modern dünyada otoritenin transformasyonları

Geçen dersteki filme dair:

O'nun pozisyonu O'nun kişisel özellikleri ya da belirli X'lerin özellikleriyle (arzular, istekler, ihtiyaçlar, niyetler, iradeler) değil sadece durumun **yapısı**, düzenlemesi, çok az O ve çok fazla X olması durumu tarafından şekillendirilmiştir. İktidarın daha farklı bir anlayışına geçiyoruz: sadece bireyler arasındaki alış verişte olan *değil* durumların yapısı tarafından ortaya çıkan. Sadece bir O ve pek çok X olması yapılandırılmış bir durumdur, Xler tarafından öylesinde yapılmış küçük yorumlar—ki normalde pek de önemli olmayan—oldukça önemli hale gelir çünkü bunlar *birikir* ve O *olmanın* ne demek olduğu anlamında gelmeye başlar.

STEPHEN LUKES

İktidar: Radikal bir Bakış Açısı adlı kitabında, Lukes bir grup içerisinde olan ilişkilerde uygulanan ve bireyin kontrolünün ötesindeki durumlarda yatan gücü anlayabilmemiz için bir dizi adım önerir. Bunlara **iktidarın boyutları** der:

* **tek-boyutlu**—(Wrong'un tanımına benzer) bir aktörün bir başkasını etkileyen, gelecekteki olayların düzenini değiştiren bir şey yapabilme kapasitesi

* **iki-boyutlu**—A'nın B'yi etkileyen kararları vermesine katılmasında uygulanan iktidar (A, B ile etkileşime girmez, ancak A'nın kararları B'yi etkiler). Ayrıca, A, A için hiç önemi olmayan konularda, eylemlerin kapsamını sınırlayan kurumsal pratiklere ve sosyal ve politik değerlerin yaratılması ve güçlendirilmesine enerji harcadığında da bu iktidar uygulanır.

--*A öyle bir gündem hazırlar ki B'nin yapabildikleri A'nın üzerinde hiçbir etki etmez* (B'nin etkilerinin sınırlandırılması yine A tarafından)

--iktidara dair bu görüş Bachrach & Baratz tarafından tanımlanmıştır

--**siyaset** için çok önemlidir: Eğer Amerikan siyasi sistemi emeklilik maaşları ve sağlık sigortasına hiç önem vermezse, kimin çıkarlarına hizmet edilmiş kiminkilere edilmemiş olur?

Siyasetin gündeminde *olmayan* şey nedir? Örnekler:

--sağlık sigortası 1992'de gündeme girdi ve Clinton'ın genel sağlık hizmetleri hakkında bir şeyler yapabilme çabasından sonra radikal bir şekilde gündemden düştü. 2003'te, Bush, sağlık hizmetlerine ilginin yeniden arttığını gördü, Kongre'nin yeni ilaç faydalanma yasasını onaylamasını sağladı. 2004'e gelindiğinde, Cumhuriyetçiler bir sorunu ele aldıklarını söyleyebileceklerdi. Ancak genel sağlık hizmetleri masada değildi! Lukes'un söylediği budur:

İktidarı elinde tutanların çıkarına olmayan konuları sınırlandır.

--Paul Krugman ABD, Kanada ve Avrupa'daki sağlık hizmeti sistemlerini karşılaştırdı. Eski bir argüman olan, ABD'nin genel olmasa da daha iyi sağlık hizmeti verdiği argümanını araştırdı—ancak data şimdi bunun yanlış olduğunu ortaya çıkardı. ABD'deki rutine sağlık hizmetinin daha iyi sonuçları yok—sadece belirli üst düzey seçkin ameliyatların daha iyi sonuçları var. Araştırma, Gazi Hastanesi'nde yakın zamanda temel iyileştirmelere gidildiğini gösterdi; gazilerin sağlık hizmetlerinin tamamen standart modelimizden farklı olduğu için daha iyi olduğunu iddia etti. Gazilerin sigortası, genel, hayat boyu, sağlıklı

ve hasta hizmeti, bürokrasinin elediği bir hizmet opsiyonu yok, daha ucuz ilaç fiyatları için pazarlık mümkün...

* **üç-boyutlu**—toplu kuvvetlerin ve sosyal düzenlemelerin (“yapı”) sonucu olarak iktidar. Sosyal sistemlere yerleşmiş olan önyargılar—belirli insanların yararlandığı ya da dezavantajlı durumuna düştüğü—sadece bireysel olarak seçilen davranışların (“maksat/niyet”) değil aynı zamanda sosyal/kültürel olarak kalıplaşmış grup ve kurum davranışlarının sonucudurlar.

ANTHONY GIDDENS

Sosyal sistemin yapısal elementleri olarak görülen kaynaklar (yaş, gelir, eğitim, organizasyonel pozisyon gibi) aktörler tarafından etkileşim örneklemeleri üzerine dayalıdır. Sosyal sistemleri oluşturan düzenlenmiş pratiklerin sürdürdüğü iktidar ilişkileri göz önüne alınabilir ve otonomi ve etkileşimde bağımlılığı yeniden üretir (Simmel’le karşılaştırın). Hakimiyet, bu tip iktidar ilişkilerinde kullanılan ve yeniden oluşturulan yapılandırılmış (kalıpsal) kaynak asimetrileridir. Hakimiyet ... “hakimiyete izin vermek”, anlamında kullanılır, *swa* aktörlerinin başkaları üzerindeki egemenliğine dair, ve içinde yer aldıkları materyal dünyaya dair.

Bu Carolyn Heilburn’un bahsettiği şeye benziyor—yaş, organizasyonel pozisyon piyasada kamu entelektüelleri için araştırmacılardan daha az anlam ifade edebilir (kamu entelektüeli iseniz, araştırmacılara oranla, yayıncılarınızla olan ilişki ağı çok daha önemlidir)

hakimiyet = mevcut kaynaklardaki asimetrik kalıp

Bu **yapısal eşitsizliği** gösteren alternatif işe alma pratiklerine bir göz atın (bu konuda pek çok araştırma yapılmıştır).

- 1) arkadaşları çağırmak (arkadaşların ağına gerek vardır)
- 2) belirli bölümlere, okullara mektup göndermek
- 3) kamusal medyada ilan vermek

--farklılıklar farklı insanların işe alınmasıyla sonuçlanır

--örneğin, sadece “ebeveynlik” dışındaki bütün değişkenlerin sabit/aynı olduğu deneylerde, çocukları olan kadınlar en az geri dönüş aldılar, çocukları olan erkeklerde en fazla! “bakması gereken bir ailesi var.” Ders: **açık bir sistem olduğunda bile, kültürel önyargılarımız vardır**. Sadece isim değişkeninin farklı olduğu başka bir deneyde, isimleri daha az azınlık ismi gibi görünenler daha fazla geri dönüş aldılar.

—medya ilanları sadece son 30–40 yılda ortaya çıktı: MIT’ de olduğumuz için **sosyal sermayemizden** dolayı, ağımdan dolayı, daha fazla iş bulma şansımız olduğunu farz ederiz!

Pierre Bourdieu, James Coleman:

***sosyal sermaye**=network/ağ

* **insan sermayesi**= beceri ve eğitim

* **kültürel sermaye**= sembol sistemi bilgisi, statü ve hiyerarşiler

Otorite, buyurmak/yasaklamak ve emretmek ve farklı **emretmek** çeşitlerini yapabilmek becerisidir (Dennis Wrong)—*cebren* (zorla), *ikna* (teşvikle), *meşru* (ortak normlar ya da organizasyondaki konumu), *kabiliyetli* (bilgi/uzmanlık), *karizma* (bir çeşit sevgi üzerine kurulu, liderin kişiliği, lideri memnun etmek).

Şimdi bu otorite anlayışını daha detaylı inceleyeceğiz ...

Modern dünyada otorite ya da yaşamın büyüünün bozulması

Her bir iktidar çeşidi farklı kaynaklardan beslenir: yapısal konumlar, kişisel özellikler. Söyleyebileceğimiz daha fazla bir şey yok mu? Sadece bir tür farkı mı? Tarihte ve sosyal hayatta herhangi daha büyük bir kalıp var mı ki bazı iktidar çeşitleri farklı toplumlardaki farklı çeşit iktidarlardan daha hakim?

İktidar çeşitlerinde daha büyük tarihi kalıplar vardır

Luke'un üç analitik boyutuna ek olarak, bizim iktidar çeşitlerimizi hatırlayın; kullanılan kaynaklara bağlı olarak farklı **ideal çeşitler**, heuristik çeşitler var. Hatırlayın: her zaman bir çeşit iktidardan bir fazlasını bulacaksınız! *Hiçbir sosyal durum sadece bir çeşit iktidar içermez—genellikle bir kombinasyon vardır.*

Modern toplumda otoritenin yeri ve kaynağı geleneksel kutsal fenomenden giderek daha fazla bir şekilde rasyonel ve fonksiyonel temele kaydı—bu dünyanın “büyüsünün bozulması”dır (Weber). Tanrı ve büyü, insan hayatında temel bir rol olarak, sistematik olarak dışlanmaktadır.

Büyü ve dinden rasyonel ve teknolojik olana kayış nötr değildir—faydaları ve zararlarının bir kalıbı vardır. Bu değişiklikte kaybedenler ve kazananlar vardır.

Kutsal olandan fonksiyonel/rasyonel otorite kaynaklarına geçiş **iktidarı elinde tutanlarda da bir değişimdir**—tanrının rahiplerinden bilimin rahiplerine, akademik profesyonellere geçiş. Belki iktidar el değiştirmede ama devam eden bir **mücadele** var. Mücadele rutin iktidar uygulamaları, dolayısıyla otoritenin kaynakları hakkındadır.

Analitik otorite ve toplum modellerini gözden geçireceğiz, sonra da teknoloji ve aileyi, iktidarın nasıl el değiştirdiğine bakarak, ya da en azından iktidar için rekabetin nasıl değiştiğine bakarak. Son olarak da, bu bilgi temelli/uzman otoritenin “demir kafesi”nden nasıl kurtulacağımızı tartışacağız.

1950ler/60lar/70lerde başlayarak, bazı insanlar **modern hayatın yerel cemaatlerin kaybolması, akrabalığın bozulması, ve kutsal olanın erozyona uğraması** ile karakterize olduğunu iddia ettiler. **Cemaat, akrabalık, din**, modern popüler demokrasilerin ortaya çıkışı için önemli temellerdi. Cemaat, akrabalık, ve din olmadan, bazıları iddia ediyorlar ki, çeşitli despotluklara meyilli olurduk ve demokrasiler başarısız olurdu. Bu farklı politik çizgilerdeki bir grup yazarın fikri: örneğin, Robert Nisset, Robert Putnam (*Tek Başına Bowling*), Jimmy Carter (politika ve dini uzlaştırmaya çalışan). Aynı zamanda medyada “sivil toplum” (devlet değil, sırtında cemaat, akrabalık, ve din olan günlük hayatlarımız) hakkındaki pek çok konuşmanın ardında bu fikir var.

Modern siyasi demokrasilerin kurucuları, mülk, aile, cemaat, din, gönüllü dernek, kültürel ve sosyal değerler (mantık, disiplin, kendini-kontrol etmek, ve iş etiği gibi) gibi sosyal kurumlara temel bir saygıyla yoğunlaşmışlardı. Bu, Batı toplumundaki uzun gelişmenin ürünüdür. **Bu kurumları göz ardı etmek demokrasinin ihtiyaç duyduğu temeli ve ham maddeleri yanlış anlamak demektir.** (Bazılarının Irak'daki savaşa dair sundukları eleştirilerden

birisinin mantıksal gerekçesi budur; sömürgeciliğe karşı hareketlerde ve komünizm sonrasında dünyada ortaya çıkan pek çok “yeni” demokrasilerin zayıflığına dair açıklamalar).

Modern demokratik **devlet** güvenli bir şekilde kuruldu çünkü yüzyıllar içinde gelişti. Bazı gözlemciler **demokratik devlet formlarını gördüğümüzü ancak onu devam ettirecek olan sivil toplum temelini kaybettiğimizi** söylüyorlar. Özellikle kommünitaryanlar bundan endişeliler—*demokratik devletleri sürdürmek için gerekli olan bir günlük hayat tarzı var mı?*

Bu soruyu araştırmak için, sosyal bilimcilerin kavramsallaştırdığı şekilde **gelenekselden moderne geçişi** anlamamız gerekir:

Ferdinand Tonnies (1855-1936, Almanya)—*gemeinschaft* (cemaat)i *gesellschaft* (toplum)dan ayırdı.

--endüstrileşme sürecinde bir şeylerin radikal bir şekilde değiştiği açıktı—*sabit köy hayatından kitlesel kent hayatına geçiş* oldu. Bu ne demektir?

--**sabit köy hayatı**= homojenlik, kan bağıyla bağlılık, yerellik, ortak inançlar ve deneyimler, kendini kolektif olana yönelmek, atfedilen sosyal konum ve hayat boyu devam eden, benzerlik ve duygu ile bağlanmak, basit iş bölümü ve amaçlarla araçların kaynaşması.

--**kitlesel kent toplumu**= heterojenlik, çıkar/verimlilik/fonksiyon yoluyla bağlılık, milliyet olarak bağlanmak ve insanlar hareket eder, anlaşmaya değil nasıl akıl yürüttüğümüz ve hesap yaptığımız üzerine kurulu ilişkiler, kendini çıkar ve fonksiyona göre gruplara katılabilen bir birey olarak konumlandırmak, sosyal konum kazanılır, karmaşık iş bölümü, amaçlarla araçların ayrışması.

cemaat <i>gemeinschaft</i> sabit köy hayatı homojenlik atfedilen konum duygu, kan bağları din	toplum <i>gesellschaft</i> kitlesel kent toplumu heterojenlik kazanılan konum fonksiyon, çıkar araçsal ilişkiler
---	--

Bu farklıları göstermek için, toplumu **farklı düzeylerde, farklı büyüklüklerde iç içe geçmiş kümeler şeklinde organize olduğunu** düşünün: birey, cemaat, ulus.

--orta düzey= kendimizin dışında ait olduğumuz her şey ancak bir bütün olarak ulus değil (örneğin, cemaat, kulüpler, kiliselere vb.)—Bazı gözlemciler bu orta düzeyin eridiğini söylüyorlar (cemaat, akrabalık, din, sendikalar, Putnam bowling kulüplerini de ekliyor)

--**atomsal bireylerden oluşan bir toplum elde ederiz—kitlesel bir toplum—**moleküller ya da DNA yok, sadece bir atom ve bir bütün, kurum, heyet ya da kolektifler yok (açıkça değil ama insanların iddia ettikleri bunun bu derecede olması)

--bu argümana göre, kurumlarımız olsa bile, sadece fonksiyoneller—giriyoruz ve çıkıyoruz, herhangi bir sadakatimiz, onlara bir hizmetimiz yok, sadece onlar için bir müşteri ilişkisi.

Akrabalık, cemaat ve dinin temel çağrıştırdıkları arkadaşlık, iş, araçsal ilişki ile yer değiştirdi.

Şüphe yok ki, daha geniş fonksiyon alanında bunlara etkili olduklarını gösterdiler. Ancak birey ve sadakatleri söz konusu olduğunda, bu yeni organizasyonlardaki bağlar mekanik, geçmişte akrabalık, yerellik, ve dinin **verdiği aidiyet ve sorumluluk duygusunu** yaratma gücünden yoksun gözüküyor.

--kimlik politikaları, çevresel politikalar, hayatın amacı ve anlamı için toplumsal cinsiyetin yeterli zemin olması gibi nosyonlara meydan okuyor (örneğin, 1990lar, “anlamın politikası”)

--**aile** artık bir **üretim birimi** değil dolayısıyla da devletin saldırısına dayanamaz (Cumhuriyetçi partinin argümanının temeli bu); ailenin hala üretim birimi olduğu yerde, aile hala güçlü bu nedenle de devlet onu o kadar etkileyemez.

Bu değişikliklerin, bu akrabalık, cemaat, ve din gibi aracı kurumların düşüşünün kaynağı nedir?

* **zenginlik/bolluk**—Yanıtlar/davranışlar neyin iyi olduğunda yatmıyor tam tersine fakirlerin bağıllığını beklemekte ya da daha fazla arzu etmede yatıyor. Şu ana kadar, kimse iş olmadan bir hayat düşünemezdi—**iş ve cezalandırma** fikirleri el ele gitmiştir (örneğin, Adem ve Havva Cennet Bahçesi’nden kovulurlar ve cezaları nedir? Çalışmak zorundadırlar!) İnsanlar çalışmak zorunda oldukları için, işin iyi olduğu fikrini geliştirdiler. İş toplumdaki herkes için—çok az kimse hariç—çok önemli bir öğedir. Ama iş aksaklıklara yol açar—**zenginlik arttıkça, insanlar aynı iş yorumunu paylaşmıyorlar.**

* **enflasyon/artan beklentiler**—de Tocqueville’e geri dönüyoruz: Enflasyonun tamamen ekonomik sebepleri olsa da, diğer sebepler iki faktörden dolayı ortaya çıkıyor—materyal değerlerin (**meta fetişizmi**) ve **sosyal eşitliğin** öncelikli olması—bunların bir arada çalışması sosyal hayattan beklentilerimizi şişiriyor.

--**istekler/beklentiler devrimi**= zamanımızın en büyük tek devrimi (yukarıda bahsedilen zenginlikle ilişkili, fakat ilaveten yorumsal kültürel yanı var). Uzun bir süre boyunca, miras alınan sınıfsal tutumlar ve kısıtlı kültürel söylemler çok sayıdaki insanı materyal isteklere düşkün olmaktan alıkoydu (örneğin, daha fazla para istemek ya da sosyal konumunu yükseltmek). İşin iyi olduğu, kişinin gelecek için para biriktirmesi gerektiği, satın almayı ve istekleri sınırlayan dini tutumlar vardı. Aile bağlarının güçlülüğü ve komşuluk, modern hayatın damgası olan ekonomik ve sosyal konum için bireysel arayışları caydırdı.

--Şimdi yerel medya yerine ulusal medyamız var ve sosyal konumları çaprazlamasına kesiyor—**sosyoekonomik hiyerarşinin neresinde olursa olsun insanlar benzer isteklerin peşindeler**, örneğin, materyal ya da kalite değilse de benzer görsel stil. Medya daha fazlasını istemeyi duyuruyor.

--örneğin, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra ekonominin büyümeye ihtiyaç duyduğu dönemde, hakim olan kültürel etiğin söylediklerinin tersine olarak—tasarruf etmeliyiz (Protestan ahlakı)--, medya insanlara para harcamalarını öğretti. George Lipsitz’in *Zaman Pasajları*’nda buna dair yaptığı analiz: 1950lerdeki işçi sınıfı aileleri hakkındaki TV showlarını tartışıyor—birisini parasız olmadığı halde bir şey almak istediğinde vaziyet ortaya çıkıyor. Böylece, *yavaş yavaş “şimdi hayatını biraz daha iyi yapmak için biraz harcayabilirsin” nosyonu “harcama, zor günler için sakla” nosyonunun yerine alıyordu.* Artan beklentiler!

--İkinci Dünya Savaşı sonrası sosyal bilimler insanları neyin mutsuz ettiğini sordu. İnsanlar eğer benzer insanlarla çevrili olduklarında mutsuz hissetmiyorlardı. Kendilerinden *daha fazlasına sahip olanlarla* çevrili olduklarında mutsuzlardı. Gözlemciler, **daha fazla istemenin engellenmesinin şimdi geçtiğini** söylüyorlar.

--sosyal eşitlik gibi görünen şeyde bir erozyon oldu—erişimi sınırlandırmanın resmi yolları kalmadı ve bu yerini bireysel eylem ve değer nosyonlarıyla değiştirildi.

--de Tocqueville: “Materyalizm, bütün uluslarda, insan zihninin tehlikeli bir hastalığıdır; fakat demokratik bir halkta bu durumdan özellikle korkulmalıdır çünkü o koşullar altında kalbe tanıdık gelen kötülükle hemen karışır.

Demokrasi fiziksel memnuniyetin zevkini teşvik eder: bu zevk, eğer aşırı olursa, insanı kısa sürede her şeyin sadece maddi olduğuna inanmaya iter; ve materyalizm de onları aynı zevklere delicesine bir sabırsızlıkla geri iter; demokratik ulusların içine sürüldüğü ölümcül döngü budur işte.”

--Jimmy Carter benzer şeyler söylüyor: **eşitlik ve materyalizmi ararken**, dini küçük düşürdük/önemsizleştirdik. Aktivist olan insanlar dinle alay ettiler ve şimdi bir ayırım var.

Devam eden tartışmamızın konusu: iktidarın yeri ve otorite nasıl değişti?